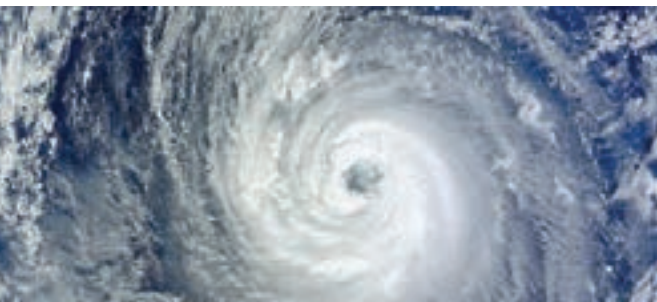
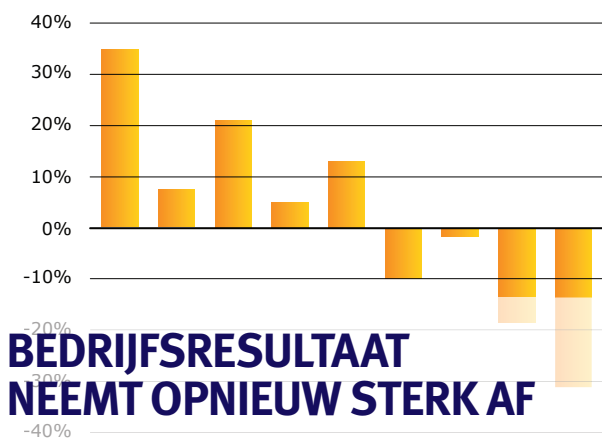

BAROMETER Q2 2020

METAAL & TECHNIEK

VAKBLAD VOOR HET MKB-METAAL

**MKB-METAAL IN HET
OOG VAN DE ORKAAN**

Europese maakindustrie sterker maken

Ruim vier maanden na het begin van de crisis is onze sector gekomen van de eerste schrik. We zijn iets minder pessimistisch in de zin dat geen verdere daling wordt verwacht, maar de gevolgen zijn niet mis. Dat is in het kort de conclusie die we kunnen trekken uit de uitslag van de Koninklijke Metaalunie Economische Barometer over het tweede kwartaal van 2020. De orderportefeuilles zijn bij veel bedrijven fors gekrompen (gemiddeld 22%) en 46% van de bedrijven meldt een slechter bedrijfsresultaat dan over het eerste kwartaal. De verwachtingen aan het eind van het tweede kwartaal zijn evenwel minder negatief dan drie maanden geleden. Anders dan tijdens de financiële crisis van 2008 zijn exporterende bedrijven nu minstens even zwaar getroffen als bedrijven die zich alleen op de binnenlandse markt richten.

We zijn waar mogelijk thuis gaan werken, hoewel het persoonlijke contact toch wel door velen van ons wordt gemist. We hebben (gedwongen) geleerd meer gebruik te maken van digitale mogelijkheden. En dat schept nieuwe kansen op het gebied van versnelling van de digitalisering. Digitalisering kan kosten besparen en daardoor kan onze concurrentiekracht toenemen. Ook door duurzamer te produceren kunnen we onze concurrentiekracht versterken. Dat zijn de thema's waarmee de EU de economie in Europa nieuwe impulsen probeert te geven. Op zich is dat uitstekend, maar dan moeten we ook zorgen voor een level-playing field. Tot nu toe is dat niet altijd het geval geweest. Globalisering heeft ons allen veel gebracht, maar we zijn ook doorgeschoten. We zijn

soms te afhankelijk geworden van een beperkt aantal leveranciers die in enkele gevallen ook nog van overheidswege (bijvoorbeeld China) ondersteund of gecontroleerd worden. De nadelen van deze afhankelijkheid zijn de afgelopen maanden soms pijnlijk duidelijk geworden. En dan is er nog een belangrijk aandachtspunt: de arbeidsproductiviteit in met name de toeleverende sector is de laatste jaren nauwelijks gestegen. Willen we in de toekomst concurrerend blijven en ook nieuwe klanten werven, dan moet daar verandering in komen. Digitalisering, procesbeheersing, opleidingen en innovatie kunnen naast een gelijk speelveld helpen om als Europese maakindustrie sterker te worden.

Bert Jaarsma,
Directeur Organisatie
Koninklijke Metaalunie

Dit katern verschijnt elk kwartaal in Metaal & Techniek en is gebaseerd op de Economische Barometer; het kwartaalonderzoek onder leden van Koninklijke Metaalunie naar de economische stand van het MKB-metaal.

AFNAME ORDERPORTEFEUILLES ZEER ZORGWEKKEND

MKB-metaal in het oog van de orkaan

De economische onzekerheid was groot toen Nederland aan het einde van Q1 2020 getroffen werd door het coronavirus. De onzekerheid over de gevolgen was groot. De uitslag van de Koninklijke Metaalunie Economische Barometer voor het MKB-metaal was het eerste kwartaal dan ook desastreus. De Economische Barometer over het tweede kwartaal laat dan misschien een iets minder negatief beeld zien, maar de afname van zowel de binnen- als buitenlandse orderportefeuille hangt als een grijze wolk boven de sector.

Dankzij de steunmaatregelen van de overheid is veel werkgelegenheid in het eerste en tweede kwartaal behouden. Van de ondervraagden geeft toch 4% aan dat zij in het tweede kwartaal vast personeel gedwongen heeft moeten ontslaan. Een ander gevolg van de teruglopende orders is de ontwikkeling van het bedrijfsresultaat. Bij bijna de helft van de bedrijven is het bedrijfsre-

sultaat in het tweede kwartaal verslechterd ten opzichte van het eerste kwartaal.

ORDERPOSITIE BINNENLAND

Ondanks het uitbreken van het coronavirus in het eerste kwartaal van 2020, was de afname van de orderportefeuille binnenland in dat kwartaal nog gering. In het tweede kwartaal worden de gevolgen van de crisis echter pijnlijk duidelijk. Bij de helft van de respondenten is de orderportefeuille afgenomen ten opzichte van het eerste kwartaal. Bij een derde is deze gelijk gebleven en bij slechts 15% is deze toegenomen.

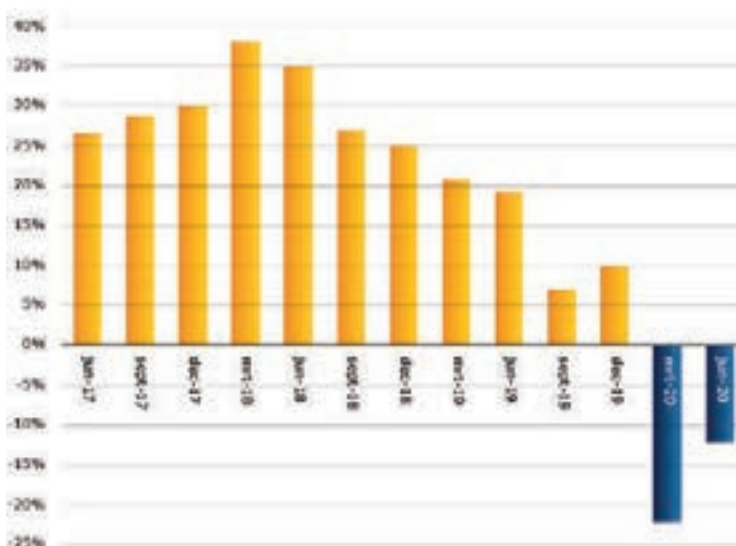
Net als bij andere indicatoren van deze Barometer krijgen de metaalwarenbedrijven de hardste klappen. Van hen heeft vier op de vijf ondernemers in het tweede kwartaal een afname van de orderportefeuille gehad. Onder de onderhouds- en servicebedrijven lijkt de schade enigszins mee te vallen.

De waardering van de orderportefeuille binnenland is minder negatief dan aan het einde van het eerste kwartaal. Toen gaf per saldo 26% van de respondenten aan ontevreden te zijn over de orderpositie binnenland. Aan het einde van het tweede kwartaal is dat nog 4%.

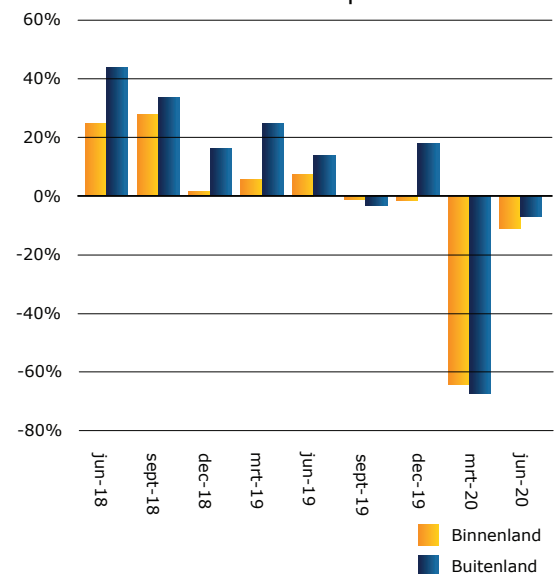
Ondernemers in het MKB-metaal verwachten dat de sterkste teruggang van orders voorlopig achter de rug is. Voor het derde kwartaal van dit jaar wordt nog wel een verdere afname verwacht, maar lang niet meer zo sterk als in het tweede kwartaal. Het aantal ondernemers dat een daling van de binnenlandse portefeuille verwacht, is gehalveerd van twee derde naar een derde. Positiever dan gemiddeld zijn de toeleveranciers aan de bouw, de constructie-, onder-

In de grafieken worden de positieve en negatieve antwoorden of het saldo weergegeven. De antwoorden geven geen absolute indicatie.

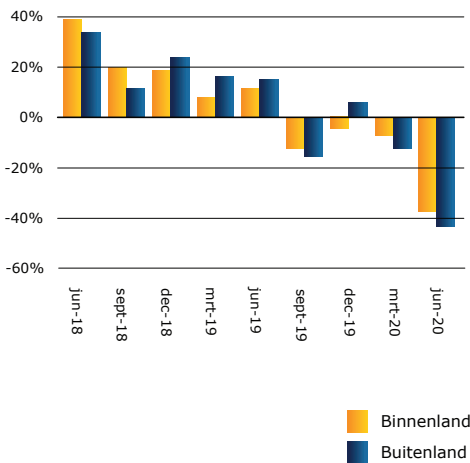
Stand van het MKB-metaal

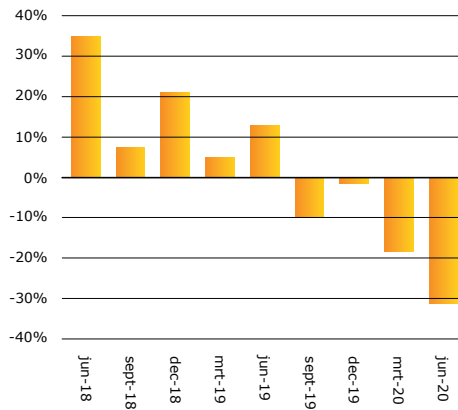
Verwachte orderpositie

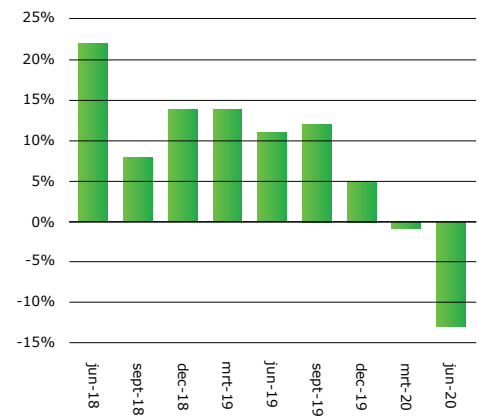
Ontwikkeling orderpositie

Ontwikkeling bedrijfsresultaat

Ontwikkeling vast personeel

houds- en lasbedrijven. Minder positief zijn de verspanende- en de metaalwarenbedrijven. De gemiddelde orderportefeuille in weken is iets toegenomen ten opzichte van het eerste kwartaal. In het eerste kwartaal van 2020 was deze 7,2 weken en deze is aan het einde van het tweede kwartaal toegenomen tot 7,8 weken.

ORDERPOSITIE BUITENLAND

Van de respondenten geeft 46% aan te exporteren. 10% exporteert tot 10% van de omzet en 54% exporteert niet. Van de bedrijven die meer dan

10% van hun omzet exporteert, is het exportaan-deel gemiddeld 36%.

Zoals meestal reageert ook nu de orderpositie buitenland is iets heftiger dan de binnenlandse orderpositie. Bijna 60% van de exporterende bedrijven geeft aan dat de orderportefeuille buitenland is afgenomen ten opzichte van een kwartaal eerder. Terwijl bij 15% de orderportefeuille is toegenomen. Wat opvalt is dat de machinebouwers het qua export minder slecht doen dan de rest van het MKB-metaal.

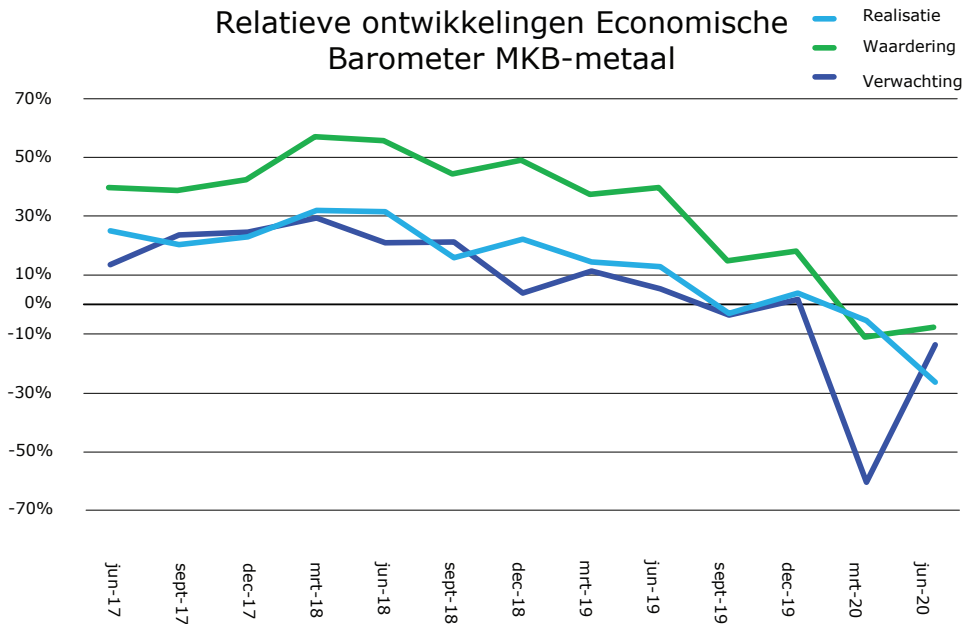
Net als bij binnenlandse orders is de waardering van de orderpositie buitenland minder negatief dan in het eerste kwartaal. 16% van de bedrijven is tevreden over de orderpositie buitenland, 45% is neutraal en 39% oordeelt negatief.

De verwachte ontwikkeling van de buitenlandse orderportefeuille voor het derde kwartaal is aanmerkelijk minder negatief dan drie maanden geleden. 35% van de exporterende bedrijven verwacht het komende kwartaal een verslechtering. Dit was een kwartaal eerder nog 73%! Van de exporterende bedrijven verwacht 27% voor

Bij bijna 4% van alle respondenten vallen gedwongen ontslagen. (foto: Sander van der Torren)

Relatieve ontwikkelingen Economische Barometer MKB-metaal

het derde kwartaal een verbetering. Ook hierbij geldt dat de machinebouwers gemiddeld genomen positiever zijn.

VERKOOPPRIJZEN

De terugvallende orderposities zijn ook van invloed op de prijsontwikkeling. Voor het eerst in ruim vier jaar tijd hebben meer ondernemers hun prijzen moeten verlagen dan dat er ondernemers zijn die de verkoopprijzen konden verhogen. 5% van de bedrijven heeft de verkoopprijzen in het tweede kwartaal verhoogd terwijl deze bij 15% van de bedrijven zijn verlaagd. Bij de overige 80% van de bedrijven zijn de verkoopprijzen gelijk gebleven. Onder de constructie- en lasbedrijven zijn de meeste bedrijven die de verkoopprijs hebben verlaagd (21%).

PERSONEEL

Bij de respondenten van deze Barometer werken gemiddeld 16,9 mensen, 15 medewerkers met een vast contract en 1,9 met een flexibel contract. Bijna 20% van de respondenten geeft aan dat zij aan het einde van het tweede kwartaal minder vaste medewerkers in dienst heeft dan een kwartaal eerder. Van deze afname is dit in 20% van de gevallen gepaard gegaan met gedwongen ontslagen. Dit is bij bijna 4% van alle respondenten. Bij de las- en constructiebedrijven betreft het bijna 9% van de bedrijven. Bij slechts 6% van de bedrijven waren er meer vaste medewerkers in dienst dan drie maanden eerder. Het aantal flexibele krachten is bij

22% van de bedrijven afgenomen terwijl dit bij 5% van de bedrijven is toegenomen.

Het aantal bedrijven dat vacatures heeft uitstaan was in het eerste kwartaal van dit jaar sterk afgenomen: van 40% naar 25%. In het tweede kwartaal is dit gelijk gebleven, zowel in aantal bedrijven als het gemiddeld aantal vacatures per bedrijf. Gemiddeld heeft 25% van de bedrijven 1,5 vacatures openstaan. Afgezet tegen alle medewerkers, hebben de respondenten gemiddeld voor 2,3% van hun personeelsbestand aan vacatures openstaan. Ook nu weer wijken de toeleveranciers aan de bouw hiervan in positieve zin af. In deze sector geeft nog steeds de helft van de bedrijven aan opzoek te zijn naar nieuw personeel. Keerzijde van de economische teruggang is dat werkgevers verwachten de openstaande vacatures het komende halfjaar sneller in te kunnen vullen.

BEDRIJFSRESULTAAT

De afname van de orderportefeuille resulteert in duidelijk slechtere bedrijfsresultaten. 46% van de bedrijven geeft aan een slechter bedrijfsresultaat te hebben behaald dan een kwartaal eerder, terwijl dit bij 15% van de bedrijven juist is toegenomen. Ook de waardering van het bedrijfsresultaat is in het tweede kwartaal afgenomen ten opzichte van het voorliggende kwartaal. 27% van de bedrijven is tevreden terwijl 24% aangeeft ontevreden te zijn over het bedrijfsresultaat. Net als voor alle verwachtingen in deze Barometer is ook het te verwachten bedrijfsre-

sultaat voor het derde kwartaal aanzienlijk minder negatief dan die van de Barometer over het eerste kwartaal. Vorig kwartaal gaf 64% van de respondenten aan een slechter bedrijfsresultaat te verwachten, nu is dat 29%. Het aandeel bedrijven dat een beter bedrijfsresultaat verwacht, is toegenomen van 6% na het eerste kwartaal naar 25% nu.

De ontwikkeling van de winst wordt iets positiever beoordeeld dan na het eerste kwartaal. De helft van de bedrijven maakt winst, 28% draait break-even en 22% maakt verlies. De service- en onderhoudsbedrijven zijn hierop een positieve uitzondering. Driekwart van deze bedrijven maakt winst.

INVESTERINGEN MACHINEPARK

Na het eerste kwartaal gaf per saldo 60% van de bedrijven aan dat zij het komende halfjaar minder zal investeren in machines. Na het tweede kwartaal is dit teruggelopen tot per saldo 32%.

SPECIALE BAROMETER

Om niet alleen af te gaan op verontruste verhalen van de Metaalunieleden en de politiek direct inzicht te geven in de gevolgen van het virus op onze sector, zijn de afgelopen maanden ook extra Barometers uitgezet onder een andere groep Metaalunieleden. Een week na de afkondiging van de lockdown werd de eerste vragenlijst voor deze speciale Barometer voor het MKB-metaal verzonden. En de vrijdag daaropvolgend waren de uitkomsten ervan bekend. De samengevatte uitkomsten van die Barometers zijn te lezen vanaf pagina 14.

Realisatie, waardering en verwachting

De Economische Barometer is in drie groepen vragen verdeeld: realisatie, waardering en verwachting. Het antwoord op alle vragen die betrekking hebben op 'realisaties' zijn in het tweede kwartaal verder afgenomen ten opzichte van het kwartaal ervoor.

De vragen die betrekking hebben op 'waardering' zijn per saldo nagenoeg op hetzelfde niveau als het vorige kwartaal. De grote neergang van de antwoorden die betrekking hebben op 'verwachtingen' zijn aanmerkelijk minder negatief dan aan het einde van het eerste kwartaal.